

**Martin
Uhlíř**

román

Můj mladší bratr

paseka

Můj mladší bratr

Vyšlo také v tištěné verzi

**Pa
se
ka**

Martin Uhlíř

Můj mladší bratr – e-kniha

Copyright © Paseka, 2025

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

Můj mladší bratr

**Martin
Uhlíř**

Můj mladší bratr

paseka

MŮJ MLADŠÍ BRATR

Copyright © Martin Uhlíř, 2024

ISBN 978-80-7637-522-2

ISBN ePUB: 978-80-7637-632-8

ISBN MOBI: 978-80-7637-633-5

ISBN PDF: 978-80-7637-634-2

Dřevěná, dávno opuštěná kolej na pražském Albertově se hřeje v jarním slunci jako unavená stařena. Podél plotů a zdí v jejím zanedbaném okolí kvete zlatý déšť. Za poslední desítky let se tu skoro nic nezměnilo, zmizelo jen pár menších barabizen, takže prostranství před kolejí je teď rozlehlejší. Z jedné ze střech na průčelí vyrůstá břízka, jako by byla někde v lese. A tmavohnědá barva prken dřevěného prvního patra je zašlá a oprýskaná, místy přechází do černé.

Studenti tu bydleli naposled začátkem roku 1988, v době, kdy se tento příběh odehrává. Menza v přízemí ale pořád funguje, jen se do ní vstupuje jiným vchodem. Když přivřu oči, vidím mezi mládeží, která sem teď v poledne míří na oběd, ty dva – mého mladšího bratra Marka a Annu, na kterou Marek, aniž by měl možnost ji nějak blíž poznat, v čisté naivitě svých jedenadvaceti let začal myslet jako na ženu svého života.

Kdysi jsem se scházel s těmi, kdo na bratra měli chuť vzpomínat. Četl jsem práce historiků, abych pochopil souvislosti. Jasný obraz jsem ale nezískal. Bylo tolik možností, co se tenkrát na sklonku totality vlastně odehrálo, a já časem pochopil, že bude lepší hledat spíš zapomnění. Nevracel bych se k tomu ani teď, kdyby mi před pár dny ten příběh znovu nevstoupil do života.

Vyhrabal jsem pak ze dna skříně Markovy deníky a dopisy, stářím celé zažloutlé a pokroucené, a znovu se do nich začetl. A všechno to bylo zase zpátky, hlavně smutek, že i když si bratr spoustu věcí zavinil sám, nikdo mu nepomohl. Nikdo si včas nevšiml, že v té divné době sklouzává do průšvihů, který přesahuje běžné zmatky dospívání.

Možná je čas ten příběh vyprávět. Dlužím to Markovi, a jak se teď ukázalo, nejen jemu.

U Navrátilů. Augustin to nevzdává

Znovu vidí to jasné světlo. Chce ho rozhrnout rukama a nahlédnout za něj, zjistit, odkud vychází. Slyší ale hlasy a ty ho táhnou zpět, jsou jako koule na noze: „Ten už se chudák neprobere...“, „má to spočítaný...“, „sestro, dejte mu další tři miligramy...“

Augustin se s leknutím probudí a rychle v duchu pronese modlitbu. Za okny je noc, do ložnice skrz závěsy svítí měsíc. Nezřetelně se v něm rýsuje obraz Pána Ježíše, třpytí se na zdi v tom slabém svitu, jako by byl Syn Boží přímo tady v místnosti. Ticho zimní noci ruší jen tikot kovového budíku a od dychování Augustinovy ženy.

Dobře, je vzhůru – zpocený po zlém snu, ale živý. Pán ho ještě k sobě nepovolal. Jak je to vlastně dlouho? Chvilku v duchu počítá. Sedmnáct let, co za sebou v zatáčce u Bezměrova uslyšel motor auta. Nijak ho to nezneklidnilo, jen pevněji sevřel řídítka kola a zajel co nejvíc ke krajnici. Jenže pak přišel náraz a víc neví. Pamatuje si jen ty hlasy, které pronikaly do jeho nebytí. Mluvily o něm jako o mrtvém. Nejspíš sanitáci, doktoři, kdoví kdo ještě. Z bezvědomí se probral až po dvou dnech.

Pevněji sevře víčka, aby zkontroloval, jestli se někde za nimi nerodí bolest hlavy, která mu od té doby zůstala. V pořádku, dneska od ní snad bude pokoj. Pootočí tvář ke své ženě, k Augustině. Zdává se o tom i jí? Rozhodně na tu nehodu často vzpomíná. Na večer, kdy s dětmi čekala marně. Kdy místo aby zarachotila brána jejich statku a manžel vjel s kolem do dvora, hladový a uhnáný po cestě z práce, před domem zastavil vůz Veřejné bezpečnosti, na vrata zabušily uniformy a chladně jí

oznámily tu zprávu. Řidiče auta nikdy nenašli a nejspíš ho ani moc nehledali; kdoví jaké tehdy měli instrukce.

Jenže co s tím? Svůj málo pravděpodobný návrat mezi živé, po mnoha měsících marodění, bral Augustin jako znamení, aby se nevzdával. Když likvidovali kříže u cest, když je vozili na smetiště, stěžoval si, psal dopisy, odvolával se. Pár křížů se mu dokonce podařilo zachránit. A pokud jde o jejich půdu...

V dálce zašteká pes. Ručičky budíku ukazují čtyři hodiny. Augustin ví, že už neusne. Vlastně na tom nesejde, stejně musí nakrmit zvířata a pak do práce. Tak ještě chvilku se zavřenýma očima...

V duchu vidí sám sebe, jak jede s vozem z kopce k železniční zastávce Postoupky, k políčku za tratí, dřevěný vůz zrychluje a rachotí, tlačí na dvojici kravek. Pavlo, vybídne dceru, ta se skakuje a u předního kola začne točit klikou, aby se na železnou obruč kola přitiskla brzda. Vůz se skřípěním zpomaluje. Děti z Postoupek se sbíhají na tu podívanou: Navrátil jede! Navrátil s párem krav! „Strejdo, svezíš nás?“ To už je ale rodiče volají zpátky; s tímhle člověkem si není radno začínat, kdoví jaké opletačky by z toho byly.

Traktor nepotřebuje, ta těžká potvora jen darmo udusává zem. Vystačí s kravkami – ale vlastní půda mu chybí; políčko za tratí patří dráze, půjčuje si ho od železnice na dobré slovo. Vždycky uměli se ženou hospodařit. Když ještě měli vlastní pole, ubohou výměru, co jim milostivě nechali, mívali výnosy lepší než místní družstvo. Jenže právě to ty licoměrníky štválo nejvíc.

Odhrne peřinu, vklouzne do pantoflů a tiše se vykrade do kuchyně. Rozsvítí, natáhne přes pyžamo svetr a zatopí v kamnech. Pustí rádio a ztiší zvuk na minimum, aby nevzbudil manželku a dceru, která spí nahoře. „Ústí nad Labem – Kočkov: zweihundertdreiundzwanzig Zentimeter,“ odříkává

monotónně hlasatel. Stav vody na českých tocích! Proč probiha s tímhle po ránu otravují lidi, notabene v němčině? Točí knoflíkem ladění, dokud nenajede na frekvenci Svobodné Evropy, ale nic kloudného z éteru nevyloví. Je ještě brzo.

Zamyšleně stojí u rádia a poslouchá vzdálený nárek rušiček. Za pár dnů budou Vánoce, uvažuje Augustin, a po nich bude muset do Svobodné Evropy zatelefonovat, jako to udělal už mnohokrát. Nebo nejpozději po Novém roce. Nejlepší bude, když se to dozví přímo od něj. Telefon jim odposlouchává Státní bezpečnost, ostatně to byl taky jediný důvod, proč ho jako málem jediní v celých Lutopecnách vůbec dostali. Ale co na tom záleží? Řádně svou novou petici úřadům nahlásil. Napsal Jakešovi, Štrougalovi, dokonce samému papeži. Překvapení by se konat nemělo.

Pohne laděním zpátky k českým stanicím. „Odběr zemního plynu a svítiplynu podle třetího stupně,“ oznamuje hlasatel a Augustin přístroj vypíná. Obléká se a vychází na dvůr.

Je mlha. Z větví ovocných stromů kape voda. Na svahu nad domem se jako tmavý stín rýsuje budova stodoly z vepřovic. Kus nad ní mívali pole.

Znovu myslí na svůj sen. Vždycky ho vyvede z rovnováhy a donutí vzpomínat.

Kdysi se zkoušel angažovat v oficiální politice, naposled za Dubčeka. Jenže pak přijely tanky. Nejdřív ho srazilo auto, pak ho od lidovců vyhodili a nakonec chtěli jeho půdu. Když odmítl, naschvál mu napařili odvody, které nešlo splnit. Bránil se, načež jim zabavili i ten zbytek polí, co jim zůstal po kolektivizaci. Psal stížnosti: jak má člověk s příjmem hradlaře na dráze uživit devět dětí? Kdyby ta pole aspoň využili, ale oni je nechali ležet ladem! Žádal jejich vrácení na místním národním výboru, na okrese, na kraji, psal na ministerstvo zemědělství. Když pak k tomu ještě začal sepisovat petice, když

začal vydávat samizdat a zastal se zavražděného kněze, když podepsal Chartu...

Nechali ho úředně prohlásit za blázna, za duševně chorého kverulanta. Paranoia querulans a persecutaria, chorobný sklon ke stížnostem spojený s pocitem pronásledování, tak zněla ta jejich učená diagnóza; gumová věc, která se dá použít proti každému, kdo chce spravedlnost. Následovalo několik dlouhých pobytů na psychiatrických klinikách, nejhorší loni v zimě. Uvěznili ho v Bohnicích, v něčem, co bylo kombinací blázince a kriminálu. Trápili ho zimou, házeli mu jídlo na zem, šílení spoluvězni mu hrozili vraždou. Všechno vydržel. Ty zkoušky na něj naložil Pán.

Nakrmí králíky a vrátí se do kuchyně. Přiloží do kamen, postaví na čaj. Přinese složku s dokumenty, vyndá je a zalistuje jimi. Před očima se mu míhají stížnosti na jednání soudů a Státní bezpečnosti, otevřené dopisy, ve kterých se zastává občanů pronásledovaných mocí, petice, stížnosti na zneužívání psychiatrie, na postup státu vůči jeho rodině, korespondence s otcem kardinálem...

Korespondence s otcem kardinálem. Augustin ji bere do rukou s posvátnou úctou.

Vrznou dveře. „Co tady strašíš?“ hubuje tiše Augustina. „Takhle brzo? Vzbudíš Pavlu!“ Míří ke konvici s vroucí vodou a zalévá čaj.

Zamyšleně pozoruje, jak manželka vyndává ze spíže chléb. On má svoji válku s úřady, s celou tou mašinerií rozvrácené země, se zrádnými představiteli církve, s těmi jidáši, kteří spolupracují se zlem. To mu dodává sílu. Ale to, co se chystá udělat teď, režim stěží nechá jen tak. Až si pro něj zase přijdou, co zbyde jí? Večery bez manžela a péče o hospodářství.

„Zase sedíš nad tou peticí,“ konstatuje Augustina. Klade na stůl dva hrnky s čajem a maže krajíce chleba.

Přikývne. Pohled mu letí po prvním odstavci textu: „Dne 30. dubna 1986 zaslal František kardinál Tomášek, arcibiskup pražský, ministru kultury Dr. Milanu Klusákovi dopis...“

Umí to málem nazpaměť. Jak preambuli, kde se mluví o tom, že otec kardinál nikdy nedostal na svůj dopis ani další četné podněty žádnou odpověď, tak většinu z 31 bodů náboženských požadavků, které by měl stát vyslyšet.

„Že si nedáš aspoň v noci pokoj. Máš šest křížků na krku...“

Zamračí se. Augustina přehání, za dva dny mu bude padesát devět. Ale ano, nejmladší už tedy není.

„A krom toho, Gusto,“ pokračuje jeho žena, „chtít zpátky majetek...“

Mlčky na ni pohlédne. O tomhle bodě se hodně debatovalo. Někteří z jeho přátel nad ním kroutili hlavou. Ale ten požadavek je prostě správně.

„Tož co jiného bychom měli chtít, než aby vrátili, co ukradli?“

Jeho žena ostatně dobře ví, že tady nejde o žádná pole ani lesy. Žádají jen budovy, co dřív sloužily církvi. A zase by sloužit mohly.

Augustina si povzdychne. „Oni to tak nenechají, postaví to proti tobě. Vidíte ty chamtivce?“ řeknou. „Kam bychom přišli, kdybychom měli církvi vracet majetek!“

Ale záleží na tom? uvažuje Augustin. Netuší, co nastane, až po Novém roce petici rozešlou. Kdoví, třeba nepodepíše nikdo. Možná celá akce uvázne na strachu, kterým je země prolezlá jako rakovinou. Ale jestli ne, odvěta bude drsná tak jako tak.

Někde u sousedů zakokrhá kohout. Augustina si sedá na jednu z otlučených židlí rozestavených kolem jídelního stolu a klade před manžela talíř s namazaným krajícem.

„Stejně mě zbavili svéprávnosti, tož co,“ odpoví jí. „Můžou na mě útočit, jak chtějí.“

Augustina ho pohladí po ruce. Ví, jak ho to mrzí. Jak ho to ponižuje; všechno, co řekne nebo napíše, je automaticky

považováno za nedůvěryhodné. Sám nesmí ani poslat úřední dopis – někdo, nejčastěji ona sama, to musí vždycky udělat za něj. I rozesílání petice na všemožné farnosti v celém Československu bude hlavně na ní. Navíc se ta diagnóza vždycky podepisovala na dětech. Vědí, že je lživá, ale stejně to nesou těžce. Mít tatínka „blázna“ není lehká věc. Augustin by radši seděl v kriminále než tohle.

Než se pustí do jídla, oba vstanou a pokřižují se. „Pane, buď naším hostem. Ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého, amen.“

Později bere Augustin na dvorku kolo a vede jej na ulici. Většina oken už svítí, Lutopecny se probouzejí. Je chladno, sníh ale zatím nenapadl, takže s kolem projede.

Sjíždí po kočících hlavách pár desítek metrů k náměstíčku před národním výborem, kde často parkuje záhadné auto; parkuje tak, aby muži uvnitř viděli k jeho domu a žádná návštěva jim neunikla. Teď je tu ale prázdně. Jestli tu hlídali večer, dávno odjeli. Určitě ale ne na dlouho.

Až ho seberou, zvládne to jeho žena? Většina dětí už je z domu, zůstane skoro sama. Během jeho minulých pobytů v blázinci musela chodit po sousedech a prosit, aby jí pomohli s pracemi – sklídit brambory, řepu, svézt seno. Odpovídali vyhýbavě, prý toho mají sami moc. Přitom sousedská výpomoc je tu běžná.

Ale lidi nejsou zlí, uvažuje Augustin, aspoň ne všichni. Jenom mají strach. Občas se ráno po těch prosebných návštěvách Augustina probudila a práce byla hotová; někdo si přivstal a tajně za rozbřesku, aby ho nikdo neviděl, udělal, co bylo třeba.

Projíždí kolem fotbalového hřiště a po blátivé polňačce šlape do kopce směrem k Hradisku. Kolo vydává vrzavé zvuky. Jak Augustin zvolna nabírá výšku, sílí studený vítr. Mlha se trhá, nad vrcholky Chřibů bledne úplněk. Pomalu začíná svítat.

Když pak za kalného ranního světla vjíždí na hlavní silnici k Bezměrovu, k zastávce na dráze, kde má ten den službu, zmocní se ho nepříjemný pocit. „Až vašeho muže zase srazí auto, chcete být vdovou s devíti dětmi na krku?“ vyhrožovali několikrát Augustině. Cesta ale proběhne klidně a těch pár aut, co kolem něj projede, se mu spořádaně vyhne.

Chicago. Pracovna, na zdi americká vlajka a obraz prezidenta Reagana. Vypadá trochu jako Gustáv Husák, přinejmenším tady, na stránce nelinkovaného školního sešitu. Na perem načrtnuté podlaze místnosti je jemným stínováním vyvedena hromada krabic od banánů.

„Co je to za bedny, pane?“ V pozoru stojící policista má levačku zavěšenou na pásce. V druhé ruce svírá desky s dokumenty.

Muž za stolem se mračí. „Máte ty informace od Interpolu, seržante?“

„Ano, pane.“

„Nuže?“

„Zločinec Mike Morningsky,“ otevírá seržant neobratně desky a čte, „přišel do Chicaga odněkud z Východu. Narozen v Praze roku 1966, navštívil Spojené státy jako nadhazovač jednoho východoevropského baseballového týmu a domů se už nevrátil. Díky své drsné povaze a vojenskému výcviku se rychle vypracoval na šéfa zdejšího portorikánského gangu. Přezdíván Velký nebo též Krvavý Mike –“

Komisař Moulis zvedá ruku.

„To stačí. Záliby? Slabá místa?“

„Nic zvláštního, pane. Hlavně baseball.“

„Baseball... Nic vás nenapadá seržante?“

„Ne, pane.“

„Potřebujeme získat přesilu.“

„V Sullivan Center jsme ji měli. Jenže Morningsky –“

„Ano, Morningsky unikl.“ Komisař vstává a přechází po místnosti.

„Ze Sullivan Center zbyla po jeho útěku jen hromada trosek.
A moje ruka –“

„Vy nechápete, seržante, o jaké přesile mluvím. Přesila, řekl bych, absolutní! Přesila, jakou ještě nikdy nikdo neměl! Z jaké se zamotá hlava i Morningskymu. Ptal jste se, na co jsou ty bedny?“

„Ano, pane.“

„Víte, že White Sox hrají příští týden s Yankees?“

„Jistě. Těší se na to celé město.“

„Máme informace, že za Sox nastoupí v přestrojení sám Morningsky.“

Seržant šokovaně mlčí.

„Nic vás nenapadá?“

Seržanta jako vždy nic nenapadá.

„Policejní sbor města Chicaga tajně skoupil všech 90 tisíc vstupenek na toto utkání!“

„Jako že...“

„Požádali jsme o posily okolní okrsky. Tentokrát ho dostaneme, seržante.“

„Ty vole, to je kravina. Devadesát tisíc policajtů na baseballu?“

Pozoruju pěnu na mém pivu a přikyvuju. „Nakreslíš mi je všechny, jo?“

„Marku, tobě už z těch špuntů hrabe,“ kroutí hlavou Pavel a zapaluje si cigaretu. V hospodě je plno, chlapi z nádraží Praha-střed v umaštěných modrých mundúrech, úředníci v tesilkách, co skočili na jedno, než půjdou domů k manželce. A studenti.

Do korkových špuntů pálíme v tělocvičně v Opletalově ulici. Trénink pátky. Než začne sezona a náš softballový oddíl začne zase dostávat na frak.

„Hrabe mi leda z Krakena.“

Kraken, nadhazovací stroj podomácku vyrobený ze dvou kol od škodovky poháněných elektromotory. Tréninkový softbalový míč z tvrdého plastu nazývaný žluták se po kovové rampě pustí mezi dvě rychle rotující pneumatiky, ty ho vcucnou a obrovskou rychlostí plivnou po pálkaři. Je to zlomyslná a zákeřná mašina. Postavit se jí znamená odcházet z tréninku s tělem plným modřin. Do tělocvičny naštěstí nesmí.

„Nakreslil bys mi lavičku Chicago White Sox?“

Pavel kroutí hlavou. „Jak si ji představuješ?“

„Hráči seděj vedle sebe v dresech, žvejkaj tabák a plivaj ho před sebe na zem. Mezi nima samozřejmě Mike.“

Mike, skvělý nadhazovač. Na rozdíl ode mě. Já utkáni obvykle trávím ve vnějším poli a ze zadumání mě vždycky vytrhne až křik ostatních, když mi míč už letí nad hlavou.

„Ty vole, Marku, kreslíme infantilní komiks ze země, kde jsme nikdy nebyli a nikdy se tam nepodíváme!“

„Karel May v Americe taky nikdy nebyl. Důležitá je tvorba, chápeš?“

V kreslení jsem nikdy nepokročil dál než dítě ze školky. Kromě spoluautora a ilustrátora mi Pavel dělá i něco jako dramaturga: největší hlouposti prostě odmítne kreslit.

Číšník nám sebere sklenice, praští o stůl dvěma plnými půllitry a přidělá na lístek dvě čárky. „Žádný flákání tady, mládeži,“ houkne a žene se k sousednímu stolu. „A dejte si ty tašky jinam, jo? Ať se tu dá chodit.“

Posouváme kabely s věcmi na soft pod stůl. Z té Pavlovy frajersky vykukuje kovová pálka Louisville Slugger s rukojetí omotanou černou páskou.

Pavel si jedno z piv přitáhne a foukne do pěny. „Hele, nechceš jet na hory?“

„Na jaký hory?“

„Na kurz. S prváky. Tělocvikářům někdo vypad.“

„Musím se učit. Matika...“

„Na matiku se vyser.“

Zvedne pùllitr. Uchopím svůj. Náraz skla o sklo, pak bouchnout pùllitrem do stolu. Teprve pak se napít. Cigaretovýho kouře je tolik, že se stěží dá dohlédnout na druhou stranu výčepu.

„Co tam jako budu dělat?“

„Učit je lyžovat. Instruktorák máš.“

Instruktorák, naprostá buzerace. Namakanci z ČSTV člověka zkouší z nesmyslů, jako je mírná vlnovka, oblouk s vystřelením kolen nebo běh soupažný dvoudobý, všechno věci, který nikdy nikdo v praxi nepoužije. Když jsme tam s Pavlem byli, zkušenou dvacetiletou závodnici vyhodili jen proto, že nedokázala jet oblouky s horní polovinou těla strnulou jako prkno, a jak byla zvyklá ze slalomu, nepatrně šhubala ramenem.

„Nacopotřebujou instruktory? Budou tam přece tělocvikáři.“

„Nejspíš dostaneš na starost čtvrtý družstvo.“

Nic na to neřeknu.

„Jako, nepřemlouvám tě.“ Pavel ležérně oklepává cigaretu do popelníku. „Budou tam mraky holek z prváku, tak jestli nemáš zájem, někdo se určitě najde.“

„Nic jinýho od nás nechťej?“

„No, občas taky nějakej program na večer. Jen pro zájemce. Nikoho nebudeme nutit.“

„Aha. Já ale žádný debilní hry neznám.“

„Neboj, něco vymyslíme.“

Chvíli mlčíme. Venku se setmělo a přší.

„Takže lavička White Sox,“ nadhodím. „Mike vyndává z kapsy svůj magnetický rezonanční fízlmeter. A myslí si, že se ten přístroj rozbil. Ukazuje totiž 19,26 policisty na metr čtvereční, a to se mu zdá nemožný.“

„Jdi s tím někam. Teď mluvíme o horách, ne?“

Pokrčím rameny.

„Vem v úvahu, ty vole, že tyhle prvačky...“

„Co je s nima?“

„Přišly nedávno z gymplu, spousta z nich je v cizím městě, na koleji, daleko od rodičů. Píšou domů svejm klukům, nejdřív každej tejden, pak jednou za čtrnáct dní. A časem: víš, Franto, asi nepřijedu, mám moc učení... A pak přiznaj barvu, prostě je tu někdo jinej, nebo by moh bejt. Franta v Horní Dolní je už nezajímá.“

Pavel ví, že jsem na rozdíl od něj introvert, pořád ale úplně nechápe, co to obnáší. Představa, že mám vpadnout do houfu devatenáctiletých holek a začít je bavit, je pro mě noční můra. Zkousím mu to vysvětlit. „Nech to na mně,“ šklebí se. „Stačí, když budeš mlčet a tvářit se moudře.“

Jasnou odpověď mu nedám. Ale když vycházíme do deště lednový pražský noci, jsem pevně rozhodnutej, že do toho nejdu.

Výlet do Jilemnického muzea. Co taky dělat, když skoro není sníh a široko daleko jezdí jediná poma, u které se teď v neděli nepochybně vine nekonečná fronta lidí? V linkovém autobusu na zpáteční cestě jsem si Anny poprvé nějak víc všiml. Tmavovlasá holka, celkem vysoká, taková zvláště zamyšlená. Stála mezi studenty prvního ročníku v uličce, na sobě džíny a značkovou lyžařskou bundu, nejspíš z Tuzexu.

Stará dýchavičná Karosa chroptí, řve, žeže zatáčky krkonošské silnice. S námi, co se mačkáme v uličce, to hází sem a tam.

„Posaď se, Ládo. Seš už přece jenom v letech.“ Martina ukaže bradou na jedno z mála volných míst.

Martina, krátkovlasá, mírně do zrzava, drzá. Vyrůstala s mámou a sourozenci, o otcí nemluví. Jak jsem pochopil,

nikdy na tom nebyli moc dobře s penězi. Cokoliv souvisí se zimním sportem, má v tom nejlevnějším provedení. Třeba bílý boty do sněhu z lacinýho vikslajvantu, který se už trochu rozpadá. Je vidět, že na hory moc nejezdí.

Zato když se přidělovala nesmělost, byla Martina nejspíš marod. „Láďo“ říká asistentovi z katedry tělesné výchovy Karáskovi. Je mu asi třicet, štíhlý vousatý chlap s počínající pleší, zástupce šéfa kurzu Rysky. Sportovec, kámoš, co sice nedává zápočty jen tak, ale zároveň nezkazí žádnou zábavu, zvlášť pokud se jí účastní dost studentek. „Už trochu vypelichanej kocour,“ vyjádřila se o něm Martina, zato spoustě jiných holek tak nemožně nepřipadá. Teď se každopádně dost zamračí.

„Martino... půjdem si spolu večer zaběhat, co ty na to? Pak si řeknem, kdo je v letech.“

„Tak to sorry. Nejdu.“

„Nerada prohráváš?“

Martina krčí rameny.

Karásek navrhuje dát si kámen, nůžky, papír o to, kdo si sedne. „Přidáš se?“ zeptá se Anny stojící vedle nich. Ta kývne. Martina se na ni dívá s jistou nechutí.

„Takže, kdo hraje?“

Zapojuje se pár dalších studentů. Soutěží se na víc kol a nejde si nevšimnout, jak se Anna z nesmělé odtažitě holky – tak působila – mění v někoho, kdo ovládne prostor. Soutěžící jeden po druhém vypadávají, ona zůstává. Usmívá se pořád trochu nesměle, je ale vidět, že ji to těší.

Vyhrála, přesto se neposadila. Shrnula si vlasy z čela.

„Můžu klidně stát. Sedněte si vy,“ nabídne Karáskovi.

„To je dobrý.“

Neřekne na to nic.

„A vykat mi nemusíš.“

Napřáhne k ní ruku. „Láďa. Chodíš ke mně na tělocvik?“

„Anna Beránková. K docentu Ryskovi.“

„Tak proto si tě nepamatuju.“

Jako by v tom autobuse najednou nikdo jiný nebyl, jen ona – usměvavá, neklidná, těkající očima, vítězíci, aniž by o to nějak zvlášť usilovala. Okamžitě jsem si zakázal na ni nějak víc myslet. Bude lepší se jí vyhýbat, sledovat jen zpovzdálí, říkal jsem si, držet se od ní dál. Kdybych se s ní chtěl bavit, roztřese se mi hlas a jenom se ztrapním.

Jenže jak jsem ji pak pozoroval, rostl ve mně neklid. Něco tu nesesedělo: byla tou, na kterou se, otevřeně nebo pokradmu, upírají všechny zraky. Zároveň jako by jí k dokonalosti něco chybělo. Lyžovala perfektně, jak se ukázalo další den dopoledne, kdy jsme se vypravili na svah. Perfektní měla i vybavení, přitom ale jako by ji tyhle věci nezajímaly, jako by se pohybovala v nějakých jiných sférách. Anna občas rozcuchaná, ne vždy upravená, Anna, která se nemaluje, Anna ve vytahaném svetru, někdy posmutnělá, uzavřená, zahleděná do sebe, vzápětí usměvavá a dychtivá si s někým povídat. Anna očividně nesmělá a vnitřně nejistá; všiml jsem si, že často klopí oči, když s někým mluví. Zároveň ale v sobě má jakousi čistotu a naivní laskavost; když vstoupí do místnosti, jako by se rozsvítilo světlo.

Dokonce i v lyžárně, kde se ve vzduchu vznáší oblaka dýmu. Nejsem sám, kdo si jejího kouzla všímá.

„Nechceš půjčit vosk? Mám Toko,“ nabízí jí Honza.

Její spolužák. Vysoký kluk v brýlích, známý svojí schopností kdykoliv kohokoliv přepadnout s přednáškou na to nejpodivnější téma.

„Ani ne. Pro mý lyže je to škoda.“

Udiveně si prohlíží její Rossignoly s průhlednou skluznicí.

„Škoda?“

„Mám je po ségře. Koukni na ty rejhy.“

„A nechceš s tím pomoci?“

„Ne, díky. Zvládnou to sama.“

Výuka mazání lyží. Tělocvikáři si tuhle zábavu odpustili, hodili to na Pavla a na mě. A tak v oblacích dýmu učíme studenty, jak mazat a hlavně zažehlovat – zapálit kostku lihu, dát ji do žehličky, počkat, až se ta kovová věc s dřevěným držadlem rozžhaví, a pak jí jezdit po namazané lyži sem a tam. Venku se stmívá a mrzne, proto jsme v lyžárně, kde ovšem rychle nastává peklo, málem není vidět na druhý konec místnosti. Kouř nasládle voní a štípe v nose i v očích.

„Ten líh je hexamethyilentetramin,“ pokračuje truchlivým hlasem Honza.

„Cože?“

„Urotropin. Taková heterocyklická mrcha. Můžeš zajít do drogerie, koupit si pár věcí a připravit z toho třaskavinu.“

„Aha,“ řekne Anna zaraženě.

„A není moc zdravý to vdechovat.“

„To je dobrý. Nevadí mi to.“

„Pro holky je to zvlášť nebezpečný.“

„Proč jako? Nejsem těhotná nebo tak.“

„No –“

„Hele, profesore, semestr začíná až v únoru,“ vloží se do toho Pavel. Odstrčí Honzu a postaví se mezi něj a Annu. „Máš to studený,“ upozorní ji. „Ukaž, přiložím ti tam.“ Zatlačí palcem do dlaně kostku lihu a mačká ji, dokud se neozve prasknutí. Úlomky sype do žehličky. „A až se to rozžhaví, musíš tím hejbat rychlejc, nebo vosk připálíš. Koukni, takhle.“ Bere Annu za ruku svírající rukojeť žehličky, všímám si na jejím zápěstí jednoduchýho pletenýho náramku. Pavel jede s její rukou tak, aby vedla žehličku po skluznici.

Obracím se k Martině, která se vedle nás marně pokouší rozlomit lihovou kostku. O Annu je evidentně postaráno dobře.

O chvílku později ji potkám cestou na večeři, narazím na ni před vchodem do hotelové jídelny. Opozдила se stejně jako já. Dvorně jí otevírám dveře, ale vzápětí si vzpomenu, že do restaurace přece vstupuju první. Vystartuju, bohužel zrovna ve chvíli, kdy Anna taky vykročila do těch obřadně rozevřených dveří, z nichž vychází hluk přeplněné hospody. Skoro jsme se srazili.

Rozpačitě se usměje a zamíří ke svým spolužákům. Váhám. Pavla nikde nevidím. Vykročím ke stolu tělocvikářů, kde s Pavlem obvykle jíme, ale zachytím její pohled, když si sedá. Žádná výzva, abych se k ní připojil, v něm není, ale taky žádné odmítnutí. Prostě na mě zvědavě pohlédne, možná, jak jsem zadoufal, s jistou otázkou, proč mířím jinam, když už jsme se takhle střetli ve dveřích.

Existuje jenom jedna věc, která mě děsí víc než společnost cizích lidí, a sice pocit, že se podle nich chovám divně. To byl nejspíš impuls, který mě přiměl změnit směr a zamířit k Anně.

„Můžu?“

Kývne. A tak si sedám vedle ní a zoufale se snažím vymyslet, co říct. Nic mě nenapadá, v hlavě mám úplně prázdko.

Z opačného konce podlouhlého stolu mě zachrání Martina.

„To je dost, že taky někdy zavítáš mezi prostej lid. Už jsme mysleli, že se nás straníš.“

„Jenom jsem nechtěl rušit.“

Vykulí na mě oči s nelíčeným údivem. „Proč bys nás měl rušit?“

Pokrčím rameny. „Nic. Zapomeň na to.“

„Neřešíme nic zásadního,“ poznamená Radka. Je to moc hezká holka v džínsce, světlý vlasy má stažený úzkou čelenkou. Kamarádka Anny. Mluví málo, ale když už něco řekne, všichni zpozorní. Šíří kolem sebe většinou tiché veselí a nenápadnou autoritu.

„Co řešíte?“

„Teď zrovna, proč mravenci někdy bezcílně pobíhají sem a tam.“

„To je samozřejmě naprosto zásadní. K čemu jste došli?“

„Tady Honza si myslí, že čtou feromonový zprávy.“

Honza pomrkává a tváří se jako vždy vážně. Vzpomenou si, jak na odpoledním výletě zasvěcoval Annu do tajů fotografování. Vysvětloval jí, jaký vybrat filtr na objektiv, chrtil zkratky jako ISO a DIN. Připadalo mi, že je s ním vcelku ráda, ale že by uvítala trochu normálnější rozhovor.

„Já taky občas bezcílně pobíhám sem a tam,“ konstatuje Anna.

„Ty jsi vyšší organismus,“ pousměje se Štěpán, kluk poněkud při těle. Sedí vedle Radky.

„Někdy si tak nepřipadám.“

Než se tahle debata stačí plně rozvinout, do jídelny vstoupí Karásek. Na sobě má tepláky, botasky a triko s obrázkem nějakého himálajského štítu. Rozhlédne se a zamíří k nám.

Stejně jako já se zeptá, jestli si může přisednout. Na odpočinek ale nečeká a dosedne na lavici, pod starou dřevěnou lyži tak z padesátých let pověšenou na stěně. U stolu zavládne ticho.

„Tak co dneska máme?“

„Rajskou omáčku,“ odpoví mu Radka.

„To je fajn.“

Představím si tuhou hovězí. Kuře, co nám dali včera, byla pěkně nepoddajná slepice.

„Dneska vám to šlo. Na lyžích. Byli jste skvělí.“

Martina se zamračí. „Myslíš, jak jsem si v plný rychlosti sedla do těch šutrů? Mám úplně modrej zadek.“

Karásek pokrčí rameny.

„Zejtra zas půjdem na tu jedinou pomu, co ještě jezdí?“

„Jinam to nejde.“

Martina vzdychne.

„Vybrala sis jako tělocvik lyže, tak teď bojuj.“

„Myslela jsem, že se jezdí na sněhu.“

„Někdy taky.“

„Víš, Láďo, proč jsem si to vybrala? Co byl ten hlavní důvod?“

„To není těžký uhodnout, Martino. Myslela sis, že to bude flákárna.“

Martina vážně pokývá hlavou, jako by se svojí někdejší naivitě sama divila.

Číšník před nás pokládá večeri. Objednáváme si k ní piva a mlčky se dáváme do jídla.

„Co ty, Anno?“ obrací se Karásek k mojí sousedce. „Aspoň ty lyžuješ ráda, ne?“

Anna přikývne.

„Nejezdila jsi závodně?“

„Ne. Ale jsem na horách často.“

„Kam jezdíš?“

Dozvídáme se o pár místech, kde Anna lyžuje. Méně už o tom, s kým; neurčitě mluví o nějaké partě a několikrát zdůrazní, že ti lidi jsou „strašně skvělí“.

Strašně skvělí. Zřejmě tedy na rozdíl od nás. Mám pocit, že si s Annou tak trochu neví rady ani suverénní Karásek; je z ní poněkud na rozpacích.

Zapřede s ní debatu o tuzemských střediscích a pak začne vyprávět, jak lezl na Kavkaze. Musím uznat, že je to celkem napínavý – když líčí, jak se snažil zachránit partáka na laně, který spadl a zranil se. Málem to dopadlo špatně.

Ačkoliv sedím vedle Anny, za celou dobu večere se mi s ní podaří prohodit jen pár slov. Což je vlastně dobře vzhledem k tomu, že se chci od ní držet dál.

„Čteš Zámek?“

Pomalů se suneme vpřed v nekonečné frontě na pomu. Anna se vedle mě ocitla náhodou, nějak se zadržela v postupu a pár lidí ji předběhlo. Je slunečno, i ty zbytky sněhu tají. Brzy nejspíš vypnou i tenhle vlek.

„Viděl jsem tu knížku na tvé posteli...“

Musel jsem ráno obejít všechny studenty, něco zjistit kvůli nadcházejícímu celodennímu výletu. Annin pokoj jsem si nechal na konec. Čtyři holky, nezřetelná vůně voňavky, perfektně uklizeno – až na jednu postel, na které se válela hromada oblečení, knížek, skript, walkman, kazety a spousta dalších krámů. Anna můj příchod vyřešila jednoduše: popadla peřinu a svoje věci pod ní bleskově pohřbila. Možná i kvůli těmhle náznakům normalnosti, prasklínám v jejím bezchybném image, jsem si nakonec dodal odvahy a oslovil ji.

Kývne.

„Trochu těžký čtení na hory.“

„Proč? Je tam sníh, závěje, složitý vztahy...“ Odstrčí se hůlkou a popojede. „Ale máš pravdu, je to trochu depka,“ dodá zamyšleně.

„Léto ve vesnici trvá jen dva dny, a i v ty dny, i v ten nejkrásnější den padá ještě někdy sníh,“ cituju po paměti Kafku, abych se před ní ukázal.

Zkoumavě se na mě podívá, pak upře pohled na špičky lyží.

„Dva dny třeba nejsou málo,“ řekne.

„Nejsou? Vážně?“

„Musíš je ale poznat.“

„Jak to myslíš?“

„No, když sněží... Třeba si vůbec nevšimneš, že zrovna tohle bylo léto.“

Odpoledne Karásek vybírá družstvo nejlepších lyžařů, aby s ním vyšlapali kus výš po úbočí hory a zkusili jízdu

v neupraveném terénu. Anna samozřejmě dostává pozvánku taky, na rozdíl ode mě, já mám dohlížet na ty slabší. Představuji si ji vysoko na svahu, jdi mírně do záklonu, radí jí Karásek; je teplo, nemá ani bundu, Rolling Stones hrají Paint It, Black; Anna se zaklání a přivírá oči, I see the girls walk by dressed in their summer clothes, prsty Briana Jonese letí po monst-rózním krku sitár, ještě mu není pětadvacet a netuší, že mu zbývá jen pár let života; zemřel zhruba v době, kdy se Anna narodila. Anna skrz řasy pozoruje oblohu a koruny stromů, nechává svět trochu rozmazat, barvy se míchají, I have to turn my head until my darkness goes, a všímám si – léto.

„Já nejdu,“ slyším ji říkat Karáskovi.

„No tak, netrhej partu.“

„Radši bych zůstala tady.“

Otočí se ke mně. „Můžu jezdit s váma?“

A najednou ji mám vedle sebe and I look hard enough into the setting sun, probíráme knížky a filmy, vážně jsi byl na tom Formanovi v kině, fakt to hráli? My to máme doma na videu, říká, je to tak, ubezpečuju ji, Přelet nad kukaččím hnízdem si troufli pustit v Ponrepu, a četla jsi Ragtime? A co Klíma, Utrpení knížete Sternenhocha, to Anna nezná, a tak dál – dokud mě netrefí do zad sněhová koule vržená Martinou.

„Hele, kdy půjdem na ten grog?“

Když se po návštěvě bufáče vrátíme na svah, Anna se věnuje Radce, trpělivě ji učí lyžovat, místo aby to přenechala mně a sama si to trochu užila. Ty dvě spolu vypadají málem legračně, jako by se o dost vyšší Anna ujala mladší sestry.

Kněží. Vážně nic nehrozí?

„Není nutné, bratři, psát vám něco o době a hodině,“ čte kněz v bílém ornátu z Bible. „Sami přece dobře víte, že den Páně přijde, jako přichází zloděj v noci. Až budou říkat, je pokoj, nic nehrozí, tu je náhle přepadne zhouba jako bolest rodičku, a neuniknou.“

Interiér kostela vyplňuje zvláštní načervenalá záře. Omítky, malby na stěnách i na obrovské kopuli představující klenbu nebes mají příjemně teplý, světle červený odstín, a ačkoliv je venku zimní den, uvnitř jako by neustále vládl přívětivý letní podvečer. Každé zašustění, každé tiché slovo rezonuje celým chrámovým prostorem.

„Vy všichni jste synové světla a synové dne. Nepatříme noci ani temnotě.“

V blízkosti svatostánku červeně poblikává věčné světélko, známka Boží přítomnosti. Na fresce na zdi se mezi usínajícími apoštoly modlí Ježíš na úpatí Olivetské hory; v kopuli nad hlavami přítomných je zobrazen již na kříži, nad kopími římského vojska, obklopen anděly.

Kostel je skoro prázdný, v lavicích naslouchá slovům kněze jen několik starých žen se schýlenými hlavami a jeden mladý pár. Důvod, proč se dnes kněz nemůže nějak soustředit, je ale v něčem jiném. Pohledem neustále zalétá k hubenému muži v zadní lavici, který jeho kázání naslouchá nehnutě, s lehce schýlenou hlavou a sepjatýma rukama. Má na sobě tesilové kalhoty a prošívanou bundu, v chladu kostela pečlivě zapnutou ke krku. Je to jeho přítel a představený, vikář z nedalekého města; jak tu tak sedí, nikdo by v něm nehledal kněze.

„On zemřel za nás, abychom my, ať živí či zemřelí, žili spolu s ním.“

Věčné světélko, Boží jiskra, kolísá, tančí, nepřestává hořet. Kněz ale jako by dnes trochu spěchal. Jako by se nemohl dočkat, až mše doklopýtá ke konci.

„Václave... čemu vděčím za tu čest?“

Je po mši, kostel se vyprázdnil. Kněz má teď na sobě obyčejné manšestráky a obnošené kožené sako, pod ním svetr s jednoduchým klikatým vzorem. Je o nějakých patnáct let mladší než návštěvník, v jeho hustých vlasech ale už prosvítají první šediny. Mohutné husté obočí dodává jeho tváři poněkud zarputilý, medvědí vzhled.

„Bůh s tebou, Jindřichu,“ odpoví návštěvník. Vysouká se z lavice, napřímí se. Z tváře poznamenané vráskami ční zalomený orlí nos. Podá menšímu a podsaditějšímu knězi ruku.

„Přijel ses podívat, jak to tu vedu?“

Návštěvník se usměje. „Vlastně ani ne. Můžeme si promluvit?“

Jindřich se neklidně rozhlédne po prázdném kostele. Na první pohled vypadá chrámový prostor zachovale, on ale zná dopodrobna všechny skryté problémy. Střechou teče. Trámům hrozí, že je napadne dřevomorka. Kdyby sem chtěli vlézt zloději, stačí jim do dveří pořádně kopnout. Přesto se tu cítí doma. Dělá tu už pár let duchovního pastýře a spravuje kostel. Chápe tenhle tichý ostrov v rušném světě jako něco, za co rád nese odpovědnost. A jakkoliv si návštěvníka váží a má ho rád, tuší, že jeho návštěva znamená problémy.

„Jistě. Půjdeme do sakristie?“ navrhone v naději, že k němu přítele Václava přece jen přivádí nějaká banalita.

„Radši bych se šel projít ven.“

Dopolední mlhou se prodírá slunce, bledý peníz. Koruna vzrostlého kaštanu na prostranství před kostelem připomíná teď v zimě síť cév a vlasečnic s tmavou krví. Městečko pod kopcem halí bílý příkrov.

Návštěvník vede Jindřicha k hřbitovní zdi, jako by on byl tím, kdo je tu doma. Ticho přeruší vrznutí plechové branky. Oba muži vcházejí mezi hroby.

„Tady?“

„Některé věci je lepší probrat mezi těmi, co nás neslyší.“

„Toho jsem se bál. Když jsem tě viděl v kostele,“ vzdychne Jindřich.

„Vidíš, nespletl ses.“

„Tak o co jde?“

Václav si pomalu sundá brýle, strčí je do aktovky, kterou nese v podpaží, a promne si oči.

„Situace se změnila, Jindřichu.“

„V čem?“

„Navrátilovu petici podpořil kardinál. Vydal prohlášení, napsal dopis věřícím. Žádá, aby se začaly sbírat podpisy.“

Jindřich mlčky zírá na světlý mramorový náhrobek, u něhož se oba muži zastavili.

„Něco jsem o tom slyšel. Ale co my s tím proboha máme společného?“

„Právě že všechno.“

„S peticí toho laika?“

„S peticí toho laika. ‚Podněty katolíků k řešení situace věřících občanů‘ se to jmenuje.“ Václav si nervózně promne ruce. „Na Slovensku už začali. Podepisují tisíce lidí. Víc než šestnáct tisíc podpisů za čtrnáct dní. Jenom v obcích kolem Oravy nějakých pět tisíc. A to je teprve začátek.“

„Možná jsem měl dneska číst druhý, ne první list Pavla Soluňským.“

„Jak to myslíš?“

„Prosíme vás, bratři,“ recituje Jindřich, „abyste se nenechali zmást nějakým projevem ducha či listem domněle pocházejícím od nás, jako by den Páně měl už nastat.“

Václav se mračí.

„Víš přece,“ namítne, „jak to v téhle zemi vypadá. Z třinácti diecézí mají biskupa jen tři. Nejmladšímu je sedmdesát pět let. Teď není čas přít se, kdo tu petici vlastně sepsal.“

„Jenže tohle není jenom petice za jmenování biskupů. Aspoň podle toho, co se říká.“

„To není. Taky v ní ale není žádná světská politika.“

„Tak co tam vlastně je?“

„Hlavně požadavky na náboženskou svobodu,“ začne jmenovat Václav. „Možnost vychovávat ve víře děti. Konec státní kontroly teologických fakult. Možnost stýkat se s věřícími v zahraničí a tisknout si vlastní náboženské texty. Odluka církve od státu.“

„Odluka církve od státu?“ Jindřich nevěřicně kroutí hlavou. „Takže místo almužny, co máme každé měsíce ve výplatním sáčku, už nebudeme dostávat nic?“

„Někteří lidé v církvi si představují, že by nás věřící mohli platit sami.“

„Dobře. Navrátil si to možná taky představuje, fajn. Ale co my s tím?“

„Jindřichu. Řeknu to znovu. Kardinál žádá, aby se začaly sbírat podpisy. A lidi jsou úplně elektrizovaní. Neslyšel jsi Hlas Ameriky? Tentokrát se vážně něco děje.“

„Zaparkoval jsi přímo před kostelem,“ poznamená Jindřich. Václav na něj udiveně pohlédne. Té odbočce nerozumí.

„Já jen, že jsem rád, že tam stojí ten tvůj trabant. Protože někdy jsou to trochu jiný auta.“

Jeho společník mlčky vyčkává.

„Volhy. Nijak zvlášť často, abych si moc nestěžoval.“

„Vím, že tě vozí na výslechy.“

„Chtějí jména, Václave. Jména těch, co pravidelně chodí na faru, lidí ze společenství. Mladých kluků a holek, rodičů, co se